

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΜΑΪΟΥ 2015 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* (322a-d)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὄκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής—πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική—ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾶ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω»; «Ἐπὶ πάντα», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως».

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «**Οὔτω δὴ παρεσκευασμένοι . . . φιλίας συναγωγοί**».

Μονάδες 10

B1. «**Ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας**»: Να ερμηνεύσετε τη φράση.

Μονάδες 10

B2. «**Οὔτω δὴ παρεσκευασμένοι . . . μετεχόντων**»: Από ποιες φάσεις διέρχεται η προσπάθεια των ανθρώπων να δημιουργήσουν πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες, σύμφωνα με το απόσπασμα;

Μονάδες 10

B3. Με βάση το απόσπασμα «**οὐ γὰρ ἂν γένοιτο . . . ὡς νόσον πόλεως**» του πρωτότυπου κειμένου και το μεταφρασμένο απόσπασμα που ακολουθεί, να δικαιολογήσετε την επιβολή της θανατικής ποινής σε όσους δεν μετέχουν στην πολιτική αρετή, παρόλο που ο Δίας την είχε δωρίσει σε όλους.

Πλάτωνος Πρωταγόρας (326e)

Ὅτι το πράγμα αυτό¹ το θεωρούν διδακτό και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο επίπεδο, το αποδείξαμε ήδη. Ενώ όμως είναι το πράγμα αυτό διδακτό, αφού είναι κάτι που μπορεί να φροντίσει και να καλλιεργήσει κανείς, αυτοί διδάσκουν στους γιους τους τα άλλα, των οποίων η άγνοια δεν πρόκειται να επιφέρει ως ποινή τον θάνατο, αυτό όμως, την αρετή, που εάν τα αγόρια δεν τη μάθουν και δεν τη φροντίσουν, μπορεί να υποστούν ως ποινή και τον θάνατο και την εξορία και τη δήμευση της περιουσίας εκτός από τη θανάτωση και, με μια λέξη, τη συνολική καταστροφή του οἴκου τους, αυτή δεν τη διδάσκουν και δεν τη φροντίζουν με κάθε δυνατή επιμέλεια!

¹ την αρετή

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

α. Η δίκη και καταδίκη του Σωκράτη ήταν πολιτική δίωξη.

β. Ο Πλάτων με τα ταξίδια του στη Σικελία κατάφερε να εφαρμόσει το πολιτικό του όραμα.

γ. Ο Πλάτων ανέλαβε πολιτικά αξιώματα στην Αθήνα.

δ. Οι λογοτεχνικές ικανότητες του Πλάτωνα αποτυπώνονται στον «Πρωταγόρα».

ε. Στον διάλογο «Πρωταγόρας» ο Σωκράτης και ο Πρωταγόρας συμφώνησαν ότι η αρετή είναι διδακτή.

Μονάδες 10

B5. Να βρείτε στο παραπάνω διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της αρχαίας ελληνικής:

λοχαγός, ἀγαλλίασις, θρέψις, βαθμίς, ἄφιξις, ὀχυρός, διάδημα, νεογνός, ὀλέθριος, δεισιδαίμων.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Θουκυδίδου Ἱστορίαι Α. 15. 1-2 (εκδ. Teubner)

Τά μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν, τά τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γενόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδω καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τισὶ καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδείς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις, καὶ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες. οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο[...].

ἐξῆσαν στρατείας= ἔκαναν εκστρατείες

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἦν	: το τρίτο ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα
ἐλαχίστην	: τη δοτική πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο ίδιο γένος
προσσχόντες	: το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή
ἐπιπλέοντες	: το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή
κατεστρέφοντο	: το τρίτο ενικό πρόσωπο προστακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
μάλιστα	: τον θετικό βαθμό
διαρκῆ	: την κλητική ενικού του αρσενικού γένους
ἐκδήμους	: τη δοτική πληθυντικού του θηλυκού γένους
οὐδείς	: τη γενική ενικού του θηλυκού γένους
ἐξῆσαν	: το απαρέμφατο του αορίστου β΄.

Μονάδες 10

- Γ3.** Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων: τὰ ναυτικά, τοιαῦτα, ὕστερον, ἰσχύν, κατὰ γῆν, αὐτοῖς, ἄλλων (το πρώτο στο κείμενο), οὐδείς, ἐπὶ καταστροφῆ, ὑπήκοοι.

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ